

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

A csak mint diskurzus-partikula

Gyuris Beáta

MTA Nyelvtudományi Intézet

2007. április 24.

Tartalom

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

- 1 A csak előfordulásai
- 2 A diskurzus-partikula fogalma
- 3 Célok
- 4 A diskurzus-partikulák a magyar szakirodalomban
- 5 A csak a magyar szakirodalomban
- 6 Egy új megközelítés
  - Hangsúlytalan csak
  - Hangsúlyos csak

Néhány *csak*-os mondat

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

- (1) a. Csak JÁNost javasolták ösztöndíjra.
- b. Csak HÁrom cikket kellett elolvasni.
- c. Csak BEcsapódott az AJtó.

A *csak* funkciója: **fókuszt-partikula**

- (2) a. Csak jöjjön ide! ([Kocsány 1986])
- b. Csak van otthon egy újságod? ([Kiefer 1988])
- c. CSAK okos ez a gyerek! ([Kocsány 1986])
- d. Csak nem akarsz elmenni hozzá? ([Kiefer 1988])

A *csak* funkciója: **diskurzus- vagy modális partikula**

Néhány *csak*-os mondat

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

- (1) a. Csak JÁNost javasolták ösztöndíjra.
- b. Csak HÁrom cikket kellett elolvasni.
- c. Csak BEcsapódott az AJtó.

A *csak* funkciója: **fókuszt-partikula**

- (2) a. Csak jöjjön ide! ([Kocsány 1986])
- b. Csak van otthon egy újságod? ([Kiefer 1988])
- c. CSAK okos ez a gyerek! ([Kocsány 1986])
- d. Csak nem akarsz elmenni hozzá? ([Kiefer 1988])

A *csak* funkciója: **diskurzus- vagy modális partikula**

A modális partikulák jellemzői [Thurmair 1989] és [Meibauer 1994] nyomán

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- **nem toldalékolhatóak,**
- elhagyásuk nem vezet agrammatikalitáshoz, illetve a mondat igazságfeltételeinek megváltozásához,
- nem töltenek be mondatrészi szerepet, és nem részei mondatrészi szerepű összetevőnek,
- nem állhatnak tagadás hatókörében.

A modális partikulák jellemzői [Thurmair 1989] és [Meibauer 1994] nyomán

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- nem toldalékolhatóak,
- elhagyásuk nem vezet agrammatikalitáshoz, illetve a mondat igazságfeltételeinek megváltozásához,
- nem töltenek be mondatrészi szerepet, és nem részei mondatrészi szerepű összetevőnek,
- nem állhatnak tagadás hatókörében.

A modális partikulák jellemzői [Thurmair 1989] és [Meibauer 1994] nyomán

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- nem toldalékolhatóak,
- elhagyásuk nem vezet agrammatikalitáshoz, illetve a mondat igazságfeltételeinek megváltozásához,
- nem töltenek be mondatrészi szerepet, és nem részei mondatrészi szerepű összetevőknek,
- nem állhatnak tagadás hatókörében.

A modális partikulák jellemzői [Thurmair 1989] és [Meibauer 1994] nyomán

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- nem toldalékolhatóak,
- elhagyásuk nem vezet agrammatikalitáshoz, illetve a mondat igazságfeltételeinek megváltozásához,
- nem töltenek be mondatrészi szerepet, és nem részei mondatrészi szerepű összetevőnek,
- nem állhatnak tagadás hatókörében.

Mire szolgálnak akkor a diskurzus-partikulák?

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

[Thurmair 1989]

”A modális partikulák arra szolgálnak, hogy megnyilatkozást a szöveg egészéhez kapcsolják.”

Ennek módjai:

- a beszélgetőpartnerek közös tudására való utalás,
- a beszélő vagy a hallgató feltételezéseire és elvárásaira való utalás,
- a megnyilatkozásnak egy korábbi megnyilatkozáshoz való kapcsolása,
- a beszélőnek a megnyilatkozás tartalmával kapcsolatos állásfoglalásának kifejezése.

Mire szolgálnak akkor a diskurzus-partikulák?

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

[Thurmair 1989]

”A modális partikulák arra szolgálnak, hogy megnyilatkozást a szöveg egészéhez kapcsolják.”

Ennek módjai:

- a beszélgetőpartnerek közös tudására való utalás,
- a beszélő vagy a hallgató feltételezéseire és elvárásaira való utalás,
- a megnyilatkozásnak egy korábbi megnyilatkozáshoz való kapcsolása,
- a beszélőnek a megnyilatkozás tartalmával kapcsolatos állásfoglalásának kifejezése.

Mire szolgálnak akkor a diskurzus-partikulák?

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

[Thurmair 1989]

”A modális partikulák arra szolgálnak, hogy megnyilatkozást a szöveg egészéhez kapcsolják.”

Ennek módjai:

- a beszélgetőpartnerek közös tudására való utalás,
- a beszélő vagy a hallgató feltételezéseire és elvárásaira való utalás,
- a megnyilatkozásnak egy korábbi megnyilatkozáshoz való kapcsolása,
- a beszélőnek a megnyilatkozás tartalmával kapcsolatos állásfoglalásának kifejezése.

Mire szolgálnak akkor a diskurzus-partikulák?

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

[Thurmair 1989]

”A modális partikulák arra szolgálnak, hogy megnyilatkozást a szöveg egészéhez kapcsolják.”

Ennek módjai:

- a beszélgetőpartnerek közös tudására való utalás,
- a beszélő vagy a hallgató feltételezéseire és elvárásaira való utalás,
- a megnyilatkozásnak egy korábbi megnyilatkozáshoz való kapcsolása,
- a beszélőnek a megnyilatkozás tartalmával kapcsolatos állásfoglalásának kifejezése.

A jelen kutatás célja

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

A jelen kutatás célja az, hogy a *csak* diskurzus-partikula sokfélének tűnő jelentését minél kevesebb alapjelentés, a mondatintonáció, és a diskurzus jellemzőinek felhasználásával, kompozicionálisan próbáljuk meg leírni.

[Péter 1991] a diskurzus-partikulák jelentéséről

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

”... a *hát, csak, már*, stb. módosítószók rendelkeznek bizonyos, ha mégoly diffúz szemantikai potenciállal, amelyet az adott szintaktikai szerkezet és az intonáció aktualizál.” (p. 177)

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Szemantikai kategóriák, amelyek a magyar és az orosz nyelvben módosítószót tartalmazó szerkezetek, ill. nyilatkozatok szintjén jelentkeznek:

- a közlés felerősítése, nyomósítása, pl. *Ő csak tudja!*
Csak úgy ömlött az eső!
- gyengítés, pl. *Csak nem haragudott meg?*
- csodálkozás, pl. *Csak azt ne gondolja, hogy hazudom!*
- fenyegetés, pl. *No várj csak!, Hiszen csak kerüljön a szemem elé!*

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Szemantikai kategóriák, amelyek a magyar és az orosz nyelvben módosítószót tartalmazó szerkezetek, ill. nyilatkozatok szintjén jelentkeznek:

- a közlés felerősítése, nyomósítása, pl. *Ő csak tudja!*
Csak úgy ömlött az eső!
- gyengítés, pl. *Csak nem haragudott meg?*
- csodálkozás, pl. *Csak azt ne gondolja, hogy hazudom!*
- fenyegetés, pl. *No várj csak!, Hiszen csak kerüljön a szemem elé!*

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Szemantikai kategóriák, amelyek a magyar és az orosz nyelvben módosítószót tartalmazó szerkezetek, ill. nyilatkozatok szintjén jelentkeznek:

- a közlés felerősítése, nyomósítása, pl. *Ő csak tudja!*
Csak úgy ömlött az eső!
- gyengítés, pl. *Csak nem haragudott meg?*
- csodálkozás, pl. *Csak azt ne gondolja, hogy hazudom!*
- fenyegetés, pl. *No várj csak!, Hiszen csak kerüljön a szemem elé!*

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Szemantikai kategóriák, amelyek a magyar és az orosz nyelvben módosítószót tartalmazó szerkezetek, ill. nyilatkozatok szintjén jelentkeznek:

- a közlés felerősítése, nyomósítása, pl. *Ő csak tudja!*
Csak úgy ömlött az eső!
- gyengítés, pl. *Csak nem haragudott meg?*
- csodálkozás, pl. *Csak azt ne gondolja, hogy hazudom!*
- fenyegetés, pl. *No várj csak!, Hiszen csak kerüljön a szemem elé!*

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Szemantikai kategóriák, amelyek a magyar és az orosz nyelvben módosítószót tartalmazó szerkezetek, ill. nyilatkozatok szintjén jelentkeznek:

- a közlés felerősítése, nyomósítása, pl. *Ő csak tudja!*
Csak úgy ömlött az eső!
- gyengítés, pl. *Csak nem haragudott meg?*
- csodálkozás, pl. *Csak azt ne gondolja, hogy hazudom!*
- fenyegetés, pl. *No várj csak!, Hiszen csak kerüljön a szemem elé!*

[Keszler 1995] az ún. árnyaló partikulákról

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

”Főként a beszélt nyelvben, és különösen a dialógusokban fordulnak elő. Speciális jelentésük nincsen. Általában egyéb szófaji kategóriákba is beletartoznak, partikulaként való használatuk csak másodlagos. Pragmatikai funkciójuk van. Többletinformációt nyújtanak a mondottakban foglaltakhoz viszonyítva. Árnyalják a mondanivalót, illetve pontosan kijelölik annak pragmatikai funkcióját. Általában reagálások a beszédshituációra. Csodálkozást, felháborodást fejeznek ki.[. . .] Általában felszólító, felkiáltó és kérdő mondatokban fordulnak elő.” (p. 304)

Példák: *már, aztán, is, tulajdonképpen, hiszen, de, egyáltalán, inkább, ám, csakhogy, elvégre, legalább, legfeljebb, ugyan, akár, alkalmasint, bezzeg, csak*

Árnyaló partikulák [Kugler 1998] szerint

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

- lehetnek a modális kiegészítő érték jelölői
- kifejezhetnek megerősítést, pl. *Hallottam ám a dologról!*
- kifejezhetnek csökkentést, enyhítést, pl. *Neki ugyan mondhatod!*
- kifejezhetnek korlátozást, pl. *Éppenséggel ez is elképzelhető!*
- alkalmasak akarat és érzelem kifejezésére, pl. *Gyere már! Én bizony elmennék!*
- a kommunikációs helyzetre való közvetlen reakciók (pragmatikai elemek) is lehetnek, pl. *Na ugye! Bizony ám!*
- lehetnek eszközei a kapcsolatfenntartásnak, kifejezhetnek rábeszélést, kiigazítást, pl. *Mondd csak! Van az 18 méteres is!*

A *csak* interpretációi [Kocsány 1986] szerint

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

1 rémaképző

Csak PÉter bukott meg.

Csak a SZOMszéd akart valamit.

2 nem rémaképző

- *de* kötőszóval helyettesíthető:

Csak nem tudom, mikor kezdődik.

- kötőszóval nem helyettesíthető (mondat értékű, szólás jellegű):

Csak!, Lám csak!

- modális

- megengedő és óhajtó mondatokban szereplő (*bár*-ral helyettesíthető):

Csak otthon lennének már!

- beszélők viszonyának közvetlenségét kifejező:

Mondd csak...

- **ellentétező *csak***

A *csak* interpretációi [Kocsány 1986] szerint

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

1 rémaképző

Csak PÉter bukott meg.

Csak a SZOMszéd akart valamit.

2 nem rémaképző

- *de* kötőszóval helyettesíthető:

Csak nem tudom, mikor kezdődik.

- kötőszóval nem helyettesíthető (mondat értékű, szólás jellegű):

Csak!, Lám csak!

- modális

- megengedő és óhajtó mondatokban szereplő (*bár*-ral helyettesíthető):

Csak otthon lennének már!

- beszélők viszonyának közvetlenségét kifejező:

Mondd csak...

- **ellentétező *csak***

A *csak* interpretációi [Kocsány 1986] szerint

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

1 rémaképző

Csak PÉter bukott meg.

Csak a SZOMszéd akart valamit.

2 nem rémaképző

- *de* kötőszóval helyettesíthető:

Csak nem tudom, mikor kezdődik.

- kötőszóval nem helyettesíthető (mondat értékű, szólás jellegű):

Csak!, Lám csak!

- modális

- megengedő és óhajtó mondatokban szereplő (*bár*-ral helyettesíthető):

Csak otthon lennének már!

- beszélők viszonyának közvetlenségét kifejező:

Mondd csak...

- **ellentétező *csak***

A *csak* interpretációi [Kocsány 1986] szerint

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

1 rémaképző

Csak PÉter bukott meg.

Csak a SZOMszéd akart valamit.

2 nem rémaképző

- *de* kötőszóval helyettesíthető:

Csak nem tudom, mikor kezdődik.

- kötőszóval nem helyettesíthető (mondat értékű, szólás jellegű):

Csak!, Lám csak!

- modális

- megengedő és óhajtó mondatokban szereplő (*bár*-ral helyettesíthető):

Csak otthon lennének már!

- beszélők viszonyának közvetlenségét kifejező:

Mondd csak...

- **ellentétező *csak***

A *csak* interpretációi [Kocsány 1986] szerint

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

1 rémaképző

Csak PÉter bukott meg.

Csak a SZOMszéd akart valamit.

2 nem rémaképző

- *de* kötőszóval helyettesíthető:

Csak nem tudom, mikor kezdődik.

- kötőszóval nem helyettesíthető (mondat értékű, szólás jellegű):

Csak!, Lám csak!

- modális

- megengedő és óhajtó mondatokban szereplő (*bár*-ral helyettesíthető):

Csak otthon lennének már!

- beszélők viszonyának közvetlenségét kifejező:

Mondd csak...

- **ellentétező *csak***

A *csak* interpretációi [Kocsány 1986] szerint

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

1 rémaképző

Csak PÉter bukott meg.

Csak a SZOMszéd akart valamit.

2 nem rémaképző

- *de* kötőszóval helyettesíthető:

Csak nem tudom, mikor kezdődik.

- kötőszóval nem helyettesíthető (mondat értékű, szólás jellegű):

Csak!, Lám csak!

- modális

- megengedő és óhajtó mondatokban szereplő (*bár*-ral helyettesíthető):

Csak otthon lennének már!

- beszélők viszonyának közvetlenségét kifejező:

Mondd csak...

- *ellentétező csak*

A *csak* interpretációi [Kocsány 1986] szerint

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

1 rémaképző

Csak PÉter bukott meg.

Csak a SZOMszéd akart valamit.

2 nem rémaképző

- *de* kötőszóval helyettesíthető:

Csak nem tudom, mikor kezdődik.

- kötőszóval nem helyettesíthető (mondat értékű, szólás jellegű):

Csak!, Lám csak!

- modális

- megengedő és óhajtó mondatokban szereplő (*bár*-ral helyettesíthető):

Csak otthon lennének már!

- beszélők viszonyának közvetlenségét kifejező:

Mondd csak...

- *ellentétező csak*

A *csak* interpretációi [Kocsány 1986] szerint

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

1 rémaképző

Csak PÉter bukott meg.

Csak a SZOMszéd akart valamit.

2 nem rémaképző

- *de* kötőszóval helyettesíthető:

Csak nem tudom, mikor kezdődik.

- kötőszóval nem helyettesíthető (mondat értékű, szólás jellegű):

Csak!, Lám csak!

- modális

- megengedő és óhajtó mondatokban szereplő (*bár*-ral helyettesíthető):

Csak otthon lennének már!

- beszélők viszonyának közvetlenségét kifejező:

Mondd csak...

- **ellentétező csak**

Az ellentétező csak

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Általános tulajdonság: csak a mondat elején állhat.

- kérdő mondatban:

Csak nem hitted el? (a beszélő más beszédpartnerek véleményével ellenkező értékelése)

- felszólító mondatban:

Fogadd csak el!, Csak fogadd el! (vonakodó beszédpartner bátorítása)

Csak jöjjön ide! (fenyegetés)

Probléma: a fenti típusú mondatok olyan kontextusban is jók, ahol nincs ellentétről szó

A: Leülhetek?

B: Ülj csak le!

- kijelentő mondatban:

CSAK ügyes ez a gyerek! (A szerző jelzi a hangsúlyt)

Az ellentétező csak

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Általános tulajdonság: csak a mondat elején állhat.

- kérdő mondatban:

Csak nem hitted el? (a beszélő más beszédpartnerek véleményével ellenkező értékelése)

- felszólító mondatban:

Fogadd csak el!, Csak fogadd el! (vonakodó beszédpartner bátorítása)

Csak jöjjön ide! (fenyegetés)

Probléma: a fenti típusú mondatok olyan kontextusban is jók, ahol nincs ellentétről szó

A: Leülhetek?

B: Ülj csak le!

- kijelentő mondatban:

CSAK ügyes ez a gyerek! (A szerző jelzi a hangsúlyt)

Az ellentétező csak

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Általános tulajdonság: csak a mondat elején állhat.

- kérdő mondatban:

Csak nem hitted el? (a beszélő más beszédpartnerek véleményével ellenkező értékelése)

- felszólító mondatban:

Fogadd csak el!, Csak fogadd el! (vonakodó beszédpartner bátorítása)

Csak jöjjön ide! (fenyegetés)

Probléma: a fenti típusú mondatok olyan kontextusban is jók, ahol nincs ellentétről szó

A: Leülhetek?

B: Ül csak le!

- kijelentő mondatban:

CSAK ügyes ez a gyerek! (A szerző jelzi a hangsúlyt)

[Kiefer 1988]: modális partikulák a kérdő mondatokban

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

Szintaktikai pozíció: közvetlenül az (igekötős) ige előtt.

Interpretáció:

- a valószínűnek tartott vagy preferált választ jelzik, vagy
- előfeltevést vezetnek be, amely a kérdést a megelőző diskurzushoz köti.

- (3) a. Csak jár neked valamilyen újság?
b. Jancsi csak felkel dél előtt?

"The speaker thinks that *p* should be the case, but he has got some evidence which makes him believe that *p* may not be the case after all." (p. 109)

- (4) Csak nem akarsz elmenni hozzá?

". . . the speaker thinks that *p* (=you go to him) should not be the case. In other words, the negative particle reverses the speaker's attitude expressed by *csak*" (p. 110)

[Kiefer 1988]: modális partikulák a kérdő mondatokban

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

Szintaktikai pozíció: közvetlenül az (igekötős) ige előtt.
Interpretáció:

- a valószínűnek tartott vagy preferált választ jelzik, vagy
- előfeltevést vezetnek be, amely a kérdést a megelőző diskurzushoz köti.

- (3) a. Csak jár neked valamilyen újság?
b. Jancsi csak felkel dél előtt?

"The speaker thinks that *p* should be the case, but he has got some evidence which makes him believe that *p* may not be the case after all." (p. 109)

- (4) Csak nem akarsz elmenni hozzá?

". . . the speaker thinks that *p* (=you go to him) should not be the case. In other words, the negative particle reverses the speaker's attitude expressed by *csak*" (p. 110)

[Kiefer 1988]: modális partikulák a kérdő mondatokban

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

Szintaktikai pozíció: közvetlenül az (igekötős) ige előtt.
Interpretáció:

- a valószínűnek tartott vagy preferált választ jelzik, vagy
- előfeltevést vezetnek be, amely a kérdést a megelőző diskurzushoz köti.

- (3) a. Csak jár neked valamilyen újság?
b. Jancsi csak felkel dél előtt?

”The speaker thinks that *p* should be the case, but he has got some evidence which makes him believe that *p* may not be the case after all.” (p. 109)

(4) Csak nem akarsz elmenni hozzá?

”... the speaker thinks that *p* (=you go to him) should not be the case. In other words, the negative particle reverses the speaker’s attitude expressed by *csak*” (p. 110)

[Kiefer 1988]: modális partikulák a kérdő mondatokban

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

Szintaktikai pozíció: közvetlenül az (igekötős) ige előtt.
Interpretáció:

- a valószínűnek tartott vagy preferált választ jelzik, vagy
- előfeltevést vezetnek be, amely a kérdést a megelőző diskurzushoz köti.

- (3) a. Csak jár neked valamilyen újság?
b. Jancsi csak felkel dél előtt?

”The speaker thinks that p should be the case, but he has got some evidence which makes him believe that p may not be the case after all.” (p. 109)

- (4) Csak nem akarsz elmenni hozzá?

”... the speaker thinks that p (=you go to him) should not be the case. In other words, the negative particle reverses the speaker’s attitude expressed by *csak*” (p. 110)

Egy alapvető megkülönböztetés

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

A korábbi elméletek nem fordítottak elég figyelmet arra, hogy a *csak* hangsúlyos és hangsúlytalan változatainak interpretációi között fontos különbségek vannak. A továbbiakban ezekre koncentrálnunk.

Tartalom

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- 1 A csak előfordulásai
- 2 A diskurzus-partikula fogalma
- 3 Célok
- 4 A diskurzus-partikulák a magyar szakirodalomban
- 5 A csak a magyar szakirodalomban
- 6 **Egy új megközelítés**
  - **Hangsúlytalan csak**
  - Hangsúlyos csak

Hangsúlytalan csak

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

[Fábricz 1986]: Sok előfordulásának az interpretációja a *csak* fókuszpartikula kizáró jelentésére visszavezethető

- óhajtó mondatokban

Csak otthon lennénk már! [Kocsány 1986]

Elképzelt főmondat: *Boldog lennék, ha...*

Csak vihar ne jöjjön! ([Péter 1991])

- felszólító mondatokban

biztatásként, felszólítás enyhítéseként:

Fogadd csak el!, Csak fogadd el!

fenyegetésként, sürgetésként: *Csak jöjjön ide!, Na várj csak!*

- kérdő mondatokban

Hogy is volt csak?, Hogy is mondjam csak? (Csak az a kérdés, hogy...)

Hangsúlytalan csak

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

[Fábricz 1986]: Sok előfordulásának az interpretációja a *csak* fókuszpartikula kizáró jelentésére visszavezethető

■ óhajtó mondatokban

Csak otthon lennénk már! [Kocsány 1986]

Elképzelt főmondat: *Boldog lennék, ha...*

Csak vihar ne jöjjön! ([Péter 1991])

■ felszólító mondatokban

biztatásként, felszólítás enyhítéseként:

Fogadd csak el!, Csak fogadd el!

fenyegetésként, sürgetésként: *Csak jöjjön ide!, Na várj csak!*

■ kérdő mondatokban

Hogy is volt csak?, Hogy is mondjam csak? (Csak az a kérdés, hogy...)

Hangsúlytalan csak

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

[Fábricz 1986]: Sok előfordulásának az interpretációja a *csak* fókuszpartikula kizáró jelentésére visszavezethető

- óhajtó mondatokban

Csak otthon lennénk már! [Kocsány 1986]

Elképzelt főmondat: *Boldog lennék, ha...*

Csak vihar ne jöjjön! ([Péter 1991])

- felszólító mondatokban

biztatásként, felszólítás enyhítéseként:

Fogadd csak el!, Csak fogadd el!

fenyegetésként, sürgetésként: *Csak jöjjön ide!, Na várj csak!*

- kérdő mondatokban

Hogy is volt csak?, Hogy is mondjam csak? (Csak az a kérdés, hogy...)

Hangsúlytalan csak

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

[Fábricz 1986]: Sok előfordulásának az interpretációja a *csak* fókuszpartikula kizáró jelentésére visszavezethető

- óhajtó mondatokban

Csak otthon lennénk már! [Kocsány 1986]

Elképzelt főmondat: *Boldog lennék, ha...*

Csak vihar ne jöjjön! ([Péter 1991])

- felszólító mondatokban

biztatásként, felszólítás enyhítéseként:

Fogadd csak el!, Csak fogadd el!

fenyegetésként, sürgetésként: *Csak jöjjön ide!, Na várj csak!*

- kérdő mondatokban

Hogy is volt csak?, Hogy is mondjam csak? (Csak az a kérdés, hogy...)

Hangsúlytalan *csak*, folyt.

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

Analóg lehet:

- felkiáltó mondatokban:

Ez csak az idióta! Ez aztán csak az autó! ([Péter 1991])

Kérdés: honnan tudjuk, hogy a fenti mondatokban nem a *csak* fókusz-partikula van?

A *nur* 'csak' diskurzus-partikula a németben

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*
Hangsúlyos *csak*

[Abraham 1991]:

A *bloß* és a *nur* 'csak' diskurzus-partikulaként akkor használható, ha skaláris (fókusz-) partikulaként való használatának feltétele, vagyis, hogy a fókusz összetevőnek skaláris jelentése legyen, nem teljesül.

- (5) Wenn es nur aufhören würde zu regnen!
'Csak elállna az eső!'
- (6) Ach, hätt ich meiner Tochter nur geglaubt!
'Csak hittem volna a lányomnak!' ([Thurmair 1989])
- (7) Komm nur näher!
'Gyere csak közelebb!'

Tartalom

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

1 A csak előfordulásai

2 A diskurzus-partikula fogalma

3 Célok

4 A diskurzus-partikulák a magyar szakirodalomban

5 A csak a magyar szakirodalomban

6 **Egy új megközelítés**
■ Hangsúlytalan csak
■ **Hangsúlyos csak**

A hangsúlyos CSAK felszólításokban

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

(8) A: Nem akarok leülni.

B: CSAK ülj le!

Megfigyelés: az utasításnak való engedelmeskedés
szemben áll a hallgató kívánságaival. (Vö. [Kocsány 1986]
– "ellentétező" vagy)

A hangsúlyos CSAK a kijelentésekben

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

(9) A: Jánost nem fogják megválasztani.

B: Most hallottam, hogy ő kapta a legtöbb szavazatot!

A: (Szóval) CSAK megválasztották Jánost.

Az A beszélő második megnyilatkozásából nem hagyható el a CSAK, hiszen akkor ellentmondó vélekedéseket tulajdonítanánk neki (vö. [Zeevat 2000] a holland *TOCH*-ról).

1. Hipotézis: a CSAK-ot tartalmazó mondattal a beszélő egy saját korábbi állításával ellentétes állítást tud tenni.

Más szóval: a CSAK azt az előfeltevést vezeti be, hogy a beszélő már tett egy olyan állítást, amely a CSAK-ot tartalmazó mondat állításával ellentétes.

A hangsúlyos CSAK a kijelentésekben

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

(9) A: Jánost nem fogják megválasztani.

B: Most hallottam, hogy ő kapta a legtöbb szavazatot!

A: (Szóval) CSAK megválasztották Jánost.

Az A beszélő második megnyilatkozásából nem hagyható el a CSAK, hiszen akkor ellentmondó vélekedéseket tulajdonítanánk neki (vö. [Zeevat 2000] a holland TOCH-ról).

1. Hipotézis: a CSAK-ot tartalmazó mondattal a beszélő egy saját korábbi állításával ellentétes állítást tud tenni.

Más szóval: a CSAK azt az előfeltevést vezeti be, hogy a beszélő már tett egy olyan állítást, amely a CSAK-ot tartalmazó mondat állításával ellentétes.

A hangsúlyos CSAK a kijelentésekben

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

(9) A: Jánost nem fogják megválasztani.

B: Most hallottam, hogy ő kapta a legtöbb szavazatot!

A: (Szóval) CSAK megválasztották Jánost.

Az A beszélő második megnyilatkozásából nem hagyható el a CSAK, hiszen akkor ellentmondó vélekedéseket tulajdonítanánk neki (vö. [Zeevat 2000] a holland *TOCH*-ról).

1. Hipotézis: a CSAK-ot tartalmazó mondattal a beszélő egy saját korábbi állításával ellentétes állítást tud tenni.

Más szóval: a CSAK azt az előfeltevést vezeti be, hogy a beszélő már tett egy olyan állítást, amely a CSAK-ot tartalmazó mondat állításával ellentétes.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

(10) A: Lajost fogják megválasztani.

B: Nem hiszem, ő egyáltalán nem népszerű.

C: Most hallottam, hogy Lajos kapta a legtöbb szavazatot!

A: CSAK megválasztották Lajost!

2. Hipotézis: a CSAK-ot tartalmazó mondattal a beszélő a diskurzus bármelyik résztvevője által tett állítással ellentétes állítást tud tenni.

Más szóval: a CSAK azt az előfeltevést vezeti be, hogy a diskurzusban már elhangzott egy olyan állítás, amely a CSAK-ot tartalmazó mondat állításával ellentétes.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

(10) A: Lajost fogják megválasztani.

B: Nem hiszem, ő egyáltalán nem népszerű.

C: Most hallottam, hogy Lajos kapta a legtöbb szavazatot!

A: CSAK megválasztották Lajost!

2. Hipotézis: a *CSAK*-ot tartalmazó mondattal a beszélő a diskurzus bármelyik résztvevője által tett állítással ellentétes állítást tud tenni.

Más szóval: a *CSAK* azt az előfeltevést vezeti be, hogy a diskurzusban már elhangzott egy olyan állítás, amely a *CSAK*-ot tartalmazó mondat állításával ellentétes.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

(10) A: Lajost fogják megválasztani.

B: Nem hiszem, ő egyáltalán nem népszerű.

C: Most hallottam, hogy Lajos kapta a legtöbb szavazatot!

A: CSAK megválasztották Lajost!

2. Hipotézis: a *CSAK*-ot tartalmazó mondattal a beszélő a diskurzus bármelyik résztvevője által tett állítással ellentétes állítást tud tenni.

Más szóval: a *CSAK* azt az előfeltevést vezeti be, hogy a diskurzusban már elhangzott egy olyan állítás, amely a *CSAK*-ot tartalmazó mondat állításával ellentétes.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

(11) A: Nem választották meg Jánost!

B: De megválasztották! /*CSAK megválasztották!

(12) A: Azt álmodtam, hogy meg fogják választani Jánost!

B: Csak nem választották meg!

3. Hipotézis: a *CSAK*-ot tartalmazó mondattal a beszélő olyan állítást tud tenni, amelynek a tagadása a megelőző diskurzusban nem hangzott el, csak "sugalmazódott". (Nem kell, hogy ez az állítás valószínű is legyen.)

Más szóval: a *CSAK* azt az előfeltevést vezeti be, hogy a diskurzusban már elhangzott egy olyan állítás, amely "sugalmazza" a *CSAK*-ot tartalmazó mondatban megfogalmazott állítás tagadását. (vö. [Zeevat 2003])

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

(11) A: Nem választották meg Jánost!

B: De megválasztották! /*CSAK megválasztották!

(12) A: Azt álmodtam, hogy meg fogják választani Jánost!

B: Csak nem választották meg!

3. Hipotézis: a *CSAK*-ot tartalmazó mondattal a beszélő olyan állítást tud tenni, amelynek a tagadása a megelőző diskurzusban nem hangzott el, csak "sugalmazódott". (Nem kell, hogy ez az állítás valószínű is legyen.)

Más szóval: a *CSAK* azt az előfeltevést vezeti be, hogy a diskurzusban már elhangzott egy olyan állítás, amely "sugalmazza" a *CSAK*-ot tartalmazó mondatban megfogalmazott állítás tagadását. (vö. [Zeevat 2003])

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

(11) A: Nem választották meg Jánost!

B: De megválasztották! /*CSAK megválasztották!

(12) A: Azt álmodtam, hogy meg fogják választani Jánost!

B: Csak nem választották meg!

3. Hipotézis: a *CSAK*-ot tartalmazó mondattal a beszélő olyan állítást tud tenni, amelynek a tagadása a megelőző diskurzusban nem hangzott el, csak "sugalmazódott". (Nem kell, hogy ez az állítás valószínű is legyen.)

Más szóval: a *CSAK* azt az előfeltevést vezeti be, hogy a diskurzusban már elhangzott egy olyan állítás, amely "sugalmazza" a *CSAK*-ot tartalmazó mondatban megfogalmazott állítás tagadását. (vö. [Zeevat 2003])

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

(11) A: Nem választották meg Jánost!

B: De megválasztották! /*CSAK megválasztották!

(12) A: Azt álmodtam, hogy meg fogják választani Jánost!

B: Csak nem választották meg!

3. Hipotézis: a *CSAK*-ot tartalmazó mondattal a beszélő olyan állítást tud tenni, amelynek a tagadása a megelőző diskurzusban nem hangzott el, csak "sugalmazódott". (Nem kell, hogy ez az állítás valószínű is legyen.)

Más szóval: a *CSAK* azt az előfeltevést vezeti be, hogy a diskurzusban már elhangzott egy olyan állítás, amely "sugalmazza" a *CSAK*-ot tartalmazó mondatban megfogalmazott állítás tagadását. (vö. [Zeevat 2003])

A CSAK szintaktikai pozíciója

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

Megelőzi a mondat predikátum-részét (igekötős ige, fókusz, disztributív kvantor?):

- (13) a. Mari CSAK Jánost látogatta meg.
b. ?CSAK mindenki eljött.

A hangsúlyos CSAK kérdésekben

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

(13) A: Jánost nem fogják megválasztani.

B: Most hallottam, hogy ő kapta a legtöbb szavazatot!

A: CSAK megválasztották (Jánost)?

Megfigyelés: az A beszélő második megnyilatkozásából nem hagyható el a CSAK.

A CSAK a kérdésben azt jelzi, hogy a beszélő felülvizsgálja a saját korábbi vélekedését.

A hangsúlyos CSAK kérdésekben

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

(13) A: Jánost nem fogják megválasztani.

B: Most hallottam, hogy ő kapta a legtöbb szavazatot!

A: CSAK megválasztották (Jánost)?

Megfigyelés: az A beszélő második megnyilatkozásából nem hagyható el a CSAK.

A CSAK a kérdésben azt jelzi, hogy a beszélő felülvizsgálja a saját korábbi vélekedését.

A hangsúlyos CSAK kérdésekben

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kírodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

(13) A: Jánost nem fogják megválasztani.

B: Most hallottam, hogy ő kapta a legtöbb szavazatot!

A: CSAK megválasztották (Jánost)?

Megfigyelés: az A beszélő második megnyilatkozásából nem hagyható el a CSAK.

A CSAK a kérdésben azt jelzi, hogy a beszélő felülvizsgálja a saját korábbi vélekedését.

A formális ábrázolás felé – alapfogalmak

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- [Stalnaker 1978] nyomán jelölje CG (Common Ground) azon proposícióknak a halmazát, amelyek a beszélgetés résztvevőinek közös tudását jelképezik. (Feltesszük, hogy a beszélgetés résztvevőinek közös tudása csak a beszélgetésben elhangzó információ révén gyarapszik.)
- Reprezentáljuk egy kijelentő mondat jelentését `assert(p)`-vel, egy eldöntendő kérdés jelentését `ask(p)`-vel, és egy felszólító mondat jelentését `command(p)`-vel.
- *JAVASLAT*: A hangsúlyos *CSAK* diskurzus-partikulát tartalmazó *M* kijelentő, kérdő illetve felszólító mondat egy előfeltevést vezet be CG tartalmával kapcsolatban.

A formális ábrázolás felé – alapfogalmak

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- [Stalnaker 1978] nyomán jelölje CG (Common Ground) azon proposícióknak a halmazát, amelyek a beszélgetés résztvevőinek közös tudását jelképezik. (Feltesszük, hogy a beszélgetés résztvevőinek közös tudása csak a beszélgetésben elhangzó információ révén gyarapszik.)
- Reprezentáljuk egy kijelentő mondat jelentését `assert(p)`-vel, egy eldöntendő kérdés jelentését `ask(p)`-vel, és egy felszólító mondat jelentését `command(p)`-vel.
- *JAVASLAT*: A hangsúlyos *CSAK* diskurzus-partikulát tartalmazó *M* kijelentő, kérdő illetve felszólító mondat egy előfeltevést vezet be CG tartalmával kapcsolatban.

A formális ábrázolás felé – alapfogalmak

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

- [Stalnaker 1978] nyomán jelölje CG (Common Ground) azon proposícióknak a halmazát, amelyek a beszélgetés résztvevőinek közös tudását jelképezik. (Feltesszük, hogy a beszélgetés résztvevőinek közös tudása csak a beszélgetésben elhangzó információ révén gyarapszik.)
- Reprezentáljuk egy kijelentő mondat jelentését $\text{assert}(p)$ -vel, egy eldöntendő kérdés jelentését $\text{ask}(p)$ -vel, és egy felszólító mondat jelentését $\text{command}(p)$ -vel.
- *JAVASLAT: A hangsúlyos CSAK diskurzus-partikulát tartalmazó M kijelentő, kérdő illetve felszólító mondat egy előfeltevést vezet be CG tartalmával kapcsolatban.*

A formális ábrázolás felé – alapfogalmak

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

- [Stalnaker 1978] nyomán jelölje CG (Common Ground) azon proposícióknak a halmazát, amelyek a beszélgetés résztvevőinek közös tudását jelképezik. (Feltesszük, hogy a beszélgetés résztvevőinek közös tudása csak a beszélgetésben elhangzó információ révén gyarapszik.)
- Reprezentáljuk egy kijelentő mondat jelentését `assert(p)`-vel, egy eldöntendő kérdés jelentését `ask(p)`-vel, és egy felszólító mondat jelentését `command(p)`-vel.
- **JAVASLAT:** A hangsúlyos **CSAK** diskurzus-partikulát tartalmazó *M* kijelentő, kérdő illetve felszólító mondat egy előfeltevést vezet be CG tartalmával kapcsolatban.

[Zeevat 2003] a *DOCH/TOCH*-ról

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

- Legyen ϕ egy megnyilatkozás *tartalma*, és legyen az $\{O_1, \dots, O_n\}$ halmaz olyan operátorok halmaza, mint a következők: *x álmondja, hogy; x sugalmazza, hogy; x hiszi, hogy*.
- $old(CG, \phi)$ akkor és csak akkor, ha $CG \models suggested(\phi)$
- $suggested(\phi) \leftrightarrow may\phi \wedge (\phi \vee O_1\phi \vee \dots \vee O_n\phi \vee suggested(\phi))$
- A német *DOCH* holland *TOCH* a következő előfeltevést vezeti be: $old(CG, \neg\psi)$, ahol ψ a fenti partikulát tartalmazó megnyilatkozás *tartalma*.
- A hangsúlytalan *doch/toch* által bevezetett előfeltevés: $old(CG, \psi)$

[Zeevat 2003] a *DOCH/TOCH*-ról

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

- Legyen ϕ egy megnyilatkozás *tartalma*, és legyen az $\{O_1, \dots, O_n\}$ halmaz olyan operátorok halmaza, mint a következők: *x álmondja, hogy; x sugalmazza, hogy; x hiszi, hogy*.
- $old(CG, \phi)$ akkor és csak akkor, ha $CG \models suggested(\phi)$
- $suggested(\phi) \leftrightarrow may\phi \wedge (\phi \vee O_1\phi \vee \dots \vee O_n\phi \vee suggested(\phi))$
- A német *DOCH* holland *TOCH* a következő előfeltevést vezeti be: $old(CG, \neg\psi)$, ahol ψ a fenti partikulát tartalmazó megnyilatkozás *tartalma*.
- A hangsúlytalan *doch/toch* által bevezetett előfeltevés: $old(CG, \psi)$

[Zeevat 2003] a *DOCH/TOCH*-ról

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- Legyen ϕ egy megnyilatkozás *tartalma*, és legyen az $\{O_1, \dots, O_n\}$ halmaz olyan operátorok halmaza, mint a következők: *x álmondja, hogy; x sugalmazza, hogy; x hiszi, hogy*.
- $old(CG, \phi)$ akkor és csak akkor, ha $CG \models suggested(\phi)$
- $suggested(\phi) \leftrightarrow may\phi \wedge (\phi \vee O_1\phi \vee \dots \vee O_n\phi \vee suggested(\phi))$
- A német *DOCH* holland *TOCH* a következő előfeltevést vezeti be: $old(CG, \neg\psi)$, ahol ψ a fenti partikulát tartalmazó megnyilatkozás *tartalma*.
- A hangsúlytalan *doch/toch* által bevezetett előfeltevés: $old(CG, \psi)$

[Zeevat 2003] a *DOCH/TOCH*-ról

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- Legyen ϕ egy megnyilatkozás *tartalma*, és legyen az $\{O_1, \dots, O_n\}$ halmaz olyan operátorok halmaza, mint a következők: *x álmondja, hogy; x sugalmazza, hogy; x hiszi, hogy*.
- $old(CG, \phi)$ akkor és csak akkor, ha $CG \models suggested(\phi)$
- $suggested(\phi) \leftrightarrow may\phi \wedge (\phi \vee O_1\phi \vee \dots \vee O_n\phi \vee suggested(\phi))$
- A német *DOCH* holland *TOCH* a következő előfeltevést vezeti be: $old(CG, \neg\psi)$, ahol ψ a fenti partikulát tartalmazó megnyilatkozás *tartalma*.
- A hangsúlytalan *doch/toch* által bevezetett előfeltevés: $old(CG, \psi)$

[Zeevat 2003] a *DOCH/TOCH*-ról

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- Legyen ϕ egy megnyilatkozás *tartalma*, és legyen az $\{O_1, \dots, O_n\}$ halmaz olyan operátorok halmaza, mint a következők: *x álmondja, hogy; x sugalmazza, hogy; x hiszi, hogy*.
- $old(CG, \phi)$ akkor és csak akkor, ha $CG \models suggested(\phi)$
- $suggested(\phi) \leftrightarrow may\phi \wedge (\phi \vee O_1\phi \vee \dots \vee O_n\phi \vee suggested(\phi))$
- A német *DOCH* holland *TOCH* a következő előfeltevést vezeti be: $old(CG, \neg\psi)$, ahol ψ a fenti partikulát tartalmazó megnyilatkozás *tartalma*.
- A hangsúlytalan *doch/toch* által bevezetett előfeltevés: $old(CG, \psi)$

A *DOCH* [Meibauer 1994] szerint

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

(14) A: Fritz hat nicht geheiratet.
Fritz nem nősült meg.

B: Fritz hat *DOCH* geheiratet!
De, Fritz megnősült!

Tehát a *DOCH* partikulát tartalmazó mondat által kifejezett *p* propozíció tagadása benne van a CG-ben.

A *DOCH* [Meibauer 1994] szerint

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

(14) A: Fritz hat nicht geheiratet.
Fritz nem nősült meg.

B: Fritz hat *DOCH* geheiratet!
De, Fritz megnősült!

Tehát a *DOCH* partikulát tartalmazó mondat által kifejezett p propozíció tagadása benne van a CG-ben.

A CSAK előfeltevése

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- Tegyük fel, hogy a *CSAK* partikula egy $\text{assert}(p)$ jelentésű kijelentő mondatban, egy $\text{ask}(p)$ jelentésű eldöntendő kérdésben, vagy egy $\text{command}(p)$ jelentésű felszólító mondatban fordul elő.
- Ekkor *CSAK* a következő előfeltevést vezeti be:
 $\text{may}\neg p \wedge (O_1(\neg p) \vee \dots \vee O_n(\neg p) \vee \text{suggested}(\neg p))$,
ahol $\{O_1, \dots, O_n\}$ halmaz olyan operátorok halmaza, mint a következők: *x álmondja, hogy*; *x sugalmazza, hogy*; *x hiszi, hogy*.

A CSAK előfeltevése

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- Tegyük fel, hogy a *CSAK* partikula egy $\text{assert}(p)$ jelentésű kijelentő mondatban, egy $\text{ask}(p)$ jelentésű eldöntendő kérdésben, vagy egy $\text{command}(p)$ jelentésű felszólító mondatban fordul elő.
- Ekkor *CSAK* a következő előfeltevést vezeti be:
 $\text{may}\neg p \wedge (O_1(\neg p) \vee \dots \vee O_n(\neg p) \vee \text{suggested}(\neg p))$,
ahol $\{O_1, \dots, O_n\}$ halmaz olyan operátorok halmaza, mint a következők: x álmondja, hogy; x sugalmazza, hogy; x hiszi, hogy.

Egy sajátos konstrukció

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

- (15) a. CSAK meg tudod ezt csinálni/? (MMNYR, Károly S.)
- b. CSAK jár neked valamilyen újság/?([Kiefer 1988])
- c. CSAK megbuktatják/.
- d. CSAK nem buktatják meg/.

MMNYR, Károly S.: "A kérdező méltatlannak találná álláspontjának az elvetését"

[Kiefer 1988]: "The speaker thinks that *p* should be the case, but he has got some evidence which makes him believe that *p* may not be the case after all." (p. 109)

Megfigyelések:

- a fenti mondatok végén emelkedő az intonáció ([Fónagy-Magdics 1967]: befejezetlen kijelentő mondatok kérdő mondatokká válhatnak. p. 46)
- a *vajon* partikula (amelyet a kérdő mondatok tesztelésére lehet használni, vö. [Kenesei 1992] [Kálmán 2001]) nem fordulhat elő bennük
- nem következik belőlük az az elvárás, hogy a hallgató válaszoljon rájuk ([Krifka 2001]), pontosabban: az az elvárás, hogy a hallgató válaszoljon, abból következik, hogy a hallgatóra vonatkoznak a mondatok, vö. *CSAK nem fog esni az eső!*

Javaslat

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

- A fent vizsgált konstrukció emelkedő intonációjú kijelentő mondat (vö. Gunlogson2003): az emelkedő intonáció azt jelzi, hogy a beszélő nem kívánja elkötelezni magát a proposíció igazsága mellett. Hasonló intonáció: *Meg fog gyógyulni/? Nem hal meg/?*
- A konstrukció olyan kontextusban jelenhet meg, ahol a CG még nem tartalmazza a proposíciót vagy a tagadását, de ahol a CG sugalmazza a tagadásának igazságát, vagyis előfeltevései megegyeznek azokkal az előfeltevésekkel, amelyeket fent a CSAK-nak tulajdonítottunk.
- Az, hogy az ilyen mondatok a beszélő reményét fejezik ki, hogy a proposíció igaz, azért van, mert a beszélő olyan proposíciót "hoz be" a diskurzusba, amelynek az igazságához érdeke fűződne.

Javaslat

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

- A fent vizsgált konstrukció emelkedő intonációjú kijelentő mondat (vö. Gunlogson2003): az emelkedő intonáció azt jelzi, hogy a beszélő nem kívánja elkötelezni magát a proposíció igazsága mellett. Hasonló intonáció: *Meg fog gyógyulni/? Nem hal meg/?*
- A konstrukció olyan kontextusban jelenhet meg, ahol a CG még nem tartalmazza a proposíciót vagy a tagadását, de ahol a CG sugalmazza a tagadásának igazságát, vagyis előfeltevései megegyeznek azokkal az előfeltevésekkel, amelyeket fent a CSAK-nak tulajdonítottunk.
- Az, hogy az ilyen mondatok a beszélő reményét fejezik ki, hogy a proposíció igaz, azért van, mert a beszélő olyan proposíciót "hoz be" a diskurzusba, amelynek az igazságához érdeke fűződne.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

- A fent vizsgált konstrukció emelkedő intonációjú kijelentő mondat (vö. Gunlogson2003): az emelkedő intonáció azt jelzi, hogy a beszélő nem kívánja elkötelezni magát a proposíció igazsága mellett. Hasonló intonáció: *Meg fog gyógyulni/? Nem hal meg/?*
- A konstrukció olyan kontextusban jelenhet meg, ahol a CG még nem tartalmazza a proposíciót vagy a tagadását, de ahol a CG sugalmazza a tagadásának igazságát, vagyis előfeltevései megegyeznek azokkal az előfeltevésekkel, amelyeket fent a CSAK-nak tulajdonítottunk.
- Az, hogy az ilyen mondatok a beszélő reményét fejezik ki, hogy a proposíció igaz, azért van, mert a beszélő olyan proposíciót "hoz be" a diskurzusba, amelynek az igazságához érdeke fűződne.

Egy másik sajátos konstrukció

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

(16) Csak NEM akarsz elmenni hozzá? ([Kiefer 1988])

“... the speaker thinks that p (=you go to him) should not be the case. In other words, the negative particle reverses the speaker's attitude expressed by *csak*” (p. 110)

- igazi kérdés (*vajon*, eldöntendőkérdés-intonáció)
- a *csak* hangsúlytalan
- elképzelhető, hogy a *csak* fókusz-partikula jelentéséből vezethető le

Egy másik sajátos konstrukció

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

(16) Csak NEM akarsz elmenni hozzá? ([Kiefer 1988])

“... the speaker thinks that p (=you go to him) should not be the case. In other words, the negative particle reverses the speaker's attitude expressed by *csak*” (p. 110)

- igazi kérdés (*vajon*, eldöntendőkérdés-intonáció)
- a *csak* hangsúlytalan
- elképzelhető, hogy a *csak* fókusz-partikula jelentéséből vezethető le

Egy másik sajátos konstrukció

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

(16) Csak NEM akarsz elmenni hozzá? ([Kiefer 1988])

“... the speaker thinks that p (=you go to him) should not be the case. In other words, the negative particle reverses the speaker’s attitude expressed by *csak*” (p. 110)

- igazi kérdés (*vajon*, eldöntendőkérdés-intonáció)
- a *csak* hangsúlytalan
- elképzelhető, hogy a *csak* fókusz-partikula jelentéséből vezethető le

További nyitott kérdések

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

Lehetne-e a hangsúlytalan *csak* jelentését a hangsúlytalan *doch* mintájára leírni? Vö.

(17) a. Folytathatom? Folytasd *csak*!

b. Menj *csak*!

c. Gyere *csak* ide!

d. Ő már *csak* ért hozzá! ([Péter 1991])

e. Úgy néz rám, mintha *csak* én tettem volna!
([Péter 1991])

További nyitott kérdések

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

Lehetne-e a hangsúlytalan *csak* jelentését a hangsúlytalan *doch* mintájára leírni? Vö.

(17) a. Folytathatom? Folytasd *csak*!

b. Menj *csak*!

c. Gyere *csak* ide!

d. Ő már *csak* ért hozzá! ([Péter 1991])

e. Úgy néz rám, mintha *csak* én tettem volna!
([Péter 1991])

További nyitott kérdések

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

Lehetne-e a hangsúlytalan *csak* jelentését a hangsúlytalan *doch* mintájára leírni? Vö.

- (17) a. Folytathatom? Folytasd *csak*!
b. Menj *csak*!
c. Gyere *csak* ide!
d. Ő már *csak* ért hozzá! ([Péter 1991])
e. Úgy néz rám, mintha *csak* én tettem volna!
([Péter 1991])

További nyitott kérdések

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

Lehetne-e a hangsúlytalan *csak* jelentését a hangsúlytalan *doch* mintájára leírni? Vö.

- (17) a. Folytathatom? Folytasd csak!
b. Menj csak!
c. Gyere csak ide!
d. Ő már csak ért hozzá! ([Péter 1991])
e. Úgy néz rám, mintha csak én tettem volna!
([Péter 1991])

További nyitott kérdések

A *csak*

Gyuris

A *csak*
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A *csak* a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan *csak*

Hangsúlyos *csak*

Lehetne-e a hangsúlytalan *csak* jelentését a hangsúlytalan *doch* mintájára leírni? Vö.

- (17) a. Folytathatom? Folytasd csak!
b. Menj csak!
c. Gyere csak ide!
d. Ő már csak ért hozzá! ([Péter 1991])
e. Úgy néz rám, mintha csak én tettem volna!
([Péter 1991])

Hivatkozások

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

Werner Abraham

Discourse Particles on German: How does their illocutive force come about?

Werner Abraham (szerk.), Discourse Particles, 203–52
Benjamins, Amsterdam/Philadelphia, 1991.

Fábricz Károly

Partikulák a magyar és az orosz nyelvben.
Kandidátusi Disszertáció, 1986.

Fónagy Iván, Magdics Klára

A magyar beszéd dallama.
Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.

Hivatkozások, folyt.

A csak

Gyuris

A csak előfordulásai

A diskurzus-partikula fogalma

Célok

A magyar szakirodalom

A csak a magyar szakirodalomban

Egy új megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Christine Gunlogson

True to form: Rising and falling declaratives as questions in English.

Routledge, New York, 2003.

Kálmán László

Magyar leíró nyelvtan I. Mondattan.

TINTA Könyvkiadó, Budapest, 2001.

Kenesei István

Az alárendelt mondatok szerkezete.

Kiefer Ferenc (szerk.) Strukturális magyar nyelvtan I. Mondattan, 529-714.

Akadémai Kiadó, Budapest, 1992.

Hivatkozások, folyt.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

Keszler Borbála

A mai magyar nyelv szófaji rendszerezésének problémái
Magyar Nyelvőr 119/3: 293–308, 1995.

Kiefer Ferenc

Modal particles as discourse markers in questions
Acta Linguistica Hungarica 38: 107–25, 1988

Kocsány Piroska

A mondás mint szövegtípus
Kandidátusi értekezés, 1986.

Hivatkozások, folyt.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Manfred Krifka

Quantifying into Question Acts

Natural Language Semantics 9:1-40, 2001.

Kugler Nóra

A partikula

Magyar Nyelvőr 122/2: 214–9, 1998

Jörg Meibauer

Modaler Kontrast und konzeptuelle Verschiebung

Niemayer, Tübingen, 1994.

Hivatkozások, folyt.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés

Hangsúlytalan csak

Hangsúlyos csak

Péter Mihály

A nyelvi érzelemkifejezés eszközei és módjai
Tankönyvkiadó, Budapest, 1991

,
Robert Stalnaker

Assertion

Peter Cole (szerk.) Syntax and Semantics 9, 315–22
Academic Press, New York, 1978

Maria Thurmair

Modalpartikeln und ihre Kombinationen
Niemayer, Tübingen, 1989

Hivatkozások, folyt.

A csak

Gyuris

A csak
előfordulásai

A diskurzus-
partikula
fogalma

Célok

A magyar
szakirodalom

A csak a
magyar sza-
kirodalomban

Egy új
megközelítés
Hangsúlytalan csak
Hangsúlyos csak

Henk Zeevat

Discourse particles as speech act markers
LDV-Forum 17, 1/2: 74-91, 2000.

Henk Zeevat

Particles: presupposition triggers, context markers or
speech act markers
R. Blutner, H. Zeevat (szerk.) Optimality theory and
pragmatics.
Palgrave Macmillan, Basingstoke, New York, 2003.